

LA/Petri Jääskinen/kh

11.11.1981

1(3)

Till arbetspensionsanstalterna

FÖRTIDSPENSION FÖR FRONTMÄN OCH KVINNORS RÄTT TILL FRONTMANNAPENSION

1. Regeringen har till riksdagen avlåtit en proposition med förslag till lag om förtidspension för frontmän och vissa därtill anslutna lagar

I propositionen föreslås, att frontmän som deltagit i krigens åren 1939-1945 och som har svårt att klara sig i sitt förvärvsarbete, skulle beredas möjlighet att frivilligt gå i pension med förtidspension. Förutsättning för erhållande av förtidspension skulle vara att frontman avstår från förvärvsarbete. Förtidspension skulle inte utges åt frontman som får sin utkomst genom något annat socialskyddssystem. Förtidspensionen skulle vara lika stor som full invalidpension enligt arbetspensionslagarna, om sådan skulle beviljas ifrågavarande frontman. Förtidspensionen skulle omvandlas till ålderspension när frontman uppnår den till ålderspension berättigande åldern. De i förtidspensionslagen avsedda uppgifterna skulle omhändrhas av olycksfallsverket. Den förtidspensionsnämnd, som skulle arbeta i anslutning till verket, skulle avgöra om frontman uppfyller förutsättningarna för erhållande av förtidspension. De kostnader som förorsakas av förtidspensionen, skulle betalas med statens medel.

Avsikten är, att reformen skulle träda i kraft med verkan från början av oktober 1982. Rätt till förtidspension skulle sådan 60 år fylld frontman ha, om vilken det kan konstateras, att exceptionell benägenhet eller fallenhet, som uppkommit av rådande särskilda förhållande vid fronten, lett till en sådan nedgång i frontmannens fysiska eller psykiska prestationsförmåga att den hindrar eller väsentligen försämrar frontmannens möjligheter att förvärvsarbete. Vidare förutsätts, att frontmannens invaliditetsgrad enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst är minst 20 procent, eller att frontmannen tjänstgjort vid fronten under krigstillstånd i minst två år och att han antingen är krigsinvalid eller har varit krigsfånge eller har varit i ansträngande arbete omedelbart före förtidspensioneringen.

Utan hinder av ovanstående skulle de frontmän, vilkas invaliditetsgrad enligt lagen om skada, ådragen i

LA/Petri Jääskinen/kh

11.11.1981

2 (3)

militärtjänst är minst 30 procent, vara berättigade till förtidspension.

Därefter skulle förtidspensionssystemet utvidgas så, att systemet gradvis skulle börja omfatta de åldrande frontmän, som fått lida mest av sin tid vid fronten.

I 6 § lagen om pension för arbetstagare, 7 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, 5 § lagen om statens pensioner och 12 § lagen om sjömanspensioner föreslås en ändring sålunda, att om frontman senare får rätt till invalid- eller ålderspension, beaktas såsom till pension berättigande tid även den tid under vilken frontman fått förtidspension.

2. På riksdagsgruppernas initiativ har till riksdagen ingetts en parallellmotion med förslag till lag om förtidspension för frontmän.

Riksdagsgrupperna har enhälligt inlämnat en parallellmotion med förslag till utvidgning av tillämpningskretsen i regeringens lagförslag. I riksdagsgruppernas lagmotion föreslås, att krigsinvalid med en invaliditetsgrad om 30 procent enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst kunde förtidspensioneras från 1.7.1982 utan krav på ytterligare förutsättningar. Beträffande övriga frontmän borde deras hälsotillstånd och dess inverkan på frontmans möjligheter att sköta sina arbetsuppgifter utredas.

Den undre åldersgränsen för erhållande av förtidspension skulle vara 58 år. För utfående av förtidspensionen skulle de som fyllt 58 år tydligt uppdelas i två grupper. De frontmän, som är krigsskadade och som varit vid fronten i minst två år, borde beviljas pension om deras arbetsförmåga på grund av sjukdom, lyte eller skada har minskat i sådan grad, att detta är till väsentligt men i deras förvärvsarbete. Till denna grupp skulle även höra de som varit krigsfångar. Emedan krigsskada av viss grad i allmänhet tydligt är till men i frontmännens arbete och för sin del inverkar på åldrandet, föreslås att krigsskadade med en invaliditetsgrad om 20 procent skulle utfå pension, fastän förutsättningarna gällande fronttjänstgöringen inte uppfylls.

Med beaktande av svårigheterna i arbetslivet skulle med ovannämnda grupper jämföras också de frontmän, som varit tvungna att arbeta eller alltjämt arbetar i tunga och slitsamma yrken. Även för dem skulle förutsättningarna för en förtidspensionering vara 58 års ålder, 2 års tjänstgöring vid fronten och nedsatt hälsotillstånd.

LA/Petri Jääskinen/kh

11.11.1981

3(3)

I motionen förutsätts en uppföljning av de erfarenheter tillämpningen av lagen ger när lagen trätt i kraft, och utgående från detta en gradvis lindring av såväl kravet på krigstida tjänstgöringstid som kravet på ansträngande arbete.

I lagmotionen föreslås, att förtidspensionssystemets förverkligande skulle omhändertas av arbetspensionssystemet och folkpensionssystemet i samverkan. Detta därför att frontmännens förtidspensionsskydd består av arbetspension och frontmannapension. Pensionsansökningarna skulle tas emot vid arbetspensionssystemets och folkpensionssystemets serviceställen. Utbetalningen av förtidspensionen skulle skötas enligt nuvarande system, dvs arbetspensionssystemet skulle utbetala den egentliga förtidspensionen och folkpensionsanstalten utbetala frontmannapensionen. Avgörandena om förtidspension skulle fattas av en vid social- och hälsovårdsministeriet verksam förtidspensionsnämnd. Över dess beslut skulle ändring få sökas vid försäkringsdomstolen. Besvär över pensionens belopp skulle anföras på samma sätt som över arbetspensionsbeslut.

De kostnader, som systemet förorsakar, skulle betalas med statens medel.

3. På riksdagsgruppernas initiativ har till riksdagen även ingetts en lagmotion om ändring av lagen om frontmannapension.

I motiveringarna till motionen hänvisas till det föreslagna förtidspensionssystemet för frontmän, som skulle gälla krigsinvalidier och frontmän med frontmannatecken. På grund härav vore det motiverat att ge kvinnor som fått fronttjänsttecken rätt till frontmannapension från 1.9.1982. Reformen skulle förbättra möjligheterna speciellt för kvinnor i svag ekonomisk ställning att gå i pension före 65 års åldern.

Med tanke på den betydelse kvinnornas deltagande i fronttjänst haft, skulle det enligt motionen vara motiverat, att under samma förutsättningar som till männen även till kvinnor utge frontmannapension, om de inte redan får folkpension, familjepension eller invalidpeng.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om förtidspension för frontmän och vissa därtill anslutna lagar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att frontman, som har svårigheter i sitt förvärvsarbete, skulle ges möjlighet att frivilligt avgå med förtidspension. En förutsättning för erhållandet av förtidspension skulle vara att frontman avstår från förvärvsarbete. Förtidspension skulle inte utgå till frontman som får sin utkomst genom något annat socialskyddssystem. Förtidspensionen skulle vara lika stor som den fulla invalidpension som i enlighet med arbetspensionslagarna skulle beviljas ifrågavarande frontman. Förtidspensionen skulle övergå i ålderspension då frontman uppnår den ålder som berättigar till ålderspension. De uppgifter som följer av lagen om förtidspension skulle handhas av olycksfallsverket. I den förtidspensionsnämnd som arbetar i anslutning till verket skulle avgöras

om frontman uppfyller förutsättningarna för erhållande av förtidspension. De kostnader som förorsakas av förtidspensionen skulle erläggas av statens medel.

Avsikten är att reformen skall träda i kraft från början av oktober 1982. Med pension skulle de frontmän kunna avgå, vilkas invaliditetsgrad enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst är minst 50 %, och de 58 år fyllda frontmän, vilkas invaliditetsgrad i enlighet med lagen om skada, ådragen i militärtjänst är minst 30 %. Efter detta skulle systemet med förtidspension utvidgas sålunda, att det stegvis skulle omfatta de åldrande frontmän som fått lida mest av förhållandena vid fronten.

Propositionen ansluter sig till statsförslaget för år 1982.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Propositionens samhälleliga betydelse

1.1. Målsättning

Socialskyddet för de frontmän som deltog i kriget 1939—1945 har ombesörjts genom specialåtgärder utöver det socialskydd som gäller hela befolkningen. Efter kriget måste krigsinvalidernas utkomst först ordnas. Ersättningarna till krigsinvaliderna har huvudsakligen skötts inom ramen för lagstiftningen gällande skada,

ådragen i militärtjänst. Alla frontmän berörs av systemet med frontmannapension. Pension i enlighet med detta system gör det möjligt för frontman att få pension redan vid 55 års ålder. Sålunda har systemet fungerat som ett förtidspensionssystem enligt prövning för mindre bemedlade frontmän. Även de extra krigspensionerna beviljades ursprungligen frontmän i svåra ekonomiska förhållanden. Sedan systemet med frontmannapensioner trätt i kraft har extra krigspensioner enligt prövning beviljats även frontmän som är yngre än 55 år.

Som erkänsla för fronttjänstgöring erhåller frontman fronttillägg i anslutning till folkpensionen.

Av de frontmän som deltog i kriget 1939—1945 lever ungefär 330 000 stycken. Deras medelålder är nu 66 år. Av de frontmän som är yngre än 65 år erhåller ca 95 000 antingen invalid-, arbetslöshets- eller frontmannapension. I arbetslivet deltar uppskattningsvis ca 60 000 frontmän som är yngre än 65 år, antingen i arbetsförhållande eller som företagare.

Då frontmännen blir äldre, har påfrestningarna i arbetslivet med dess ökande krav börjat kännas övermäktiga för många. Situationen upplevs som speciellt svår av de frontmän som i kriget farit illa på ett sätt, som ännu inte lett till sjukdom, vilken skulle berättiga till invalidpension, och härav föranledd sänkning av förtjänstnivån, trots att fortsatt arbete de facto redan kan ha försvärats. Situationen är ofta denna för krigsinvalid, av vilka ännu ca 10 000 är med i arbetslivet.

De organisationer som representerar frontmännen och krigsinvaliderna har i olika sammanhang talat för en sänkning av frontmännens pensionsålder. Organisationerna har poängterat att frontmännens pensionsgrunder till stora delar uppkommit under tider, då exceptionella förhållanden rått i vårt samhälle. Under krigsåren förlorade frontmännen en betydande del av sina möjligheter till arbete och utbildning. Fronttjänstgöringens påfrestningar kan i allt högre grad skönjas i frontmännens attityder till livet och i en försämrad anpassningsförmåga. Detta framträder i synnerhet hos frontmän som arbetar i tunga och slitande yrken. Organisationerna har strävat till, att man beträffande frontmän smidigare än för närvarande skulle kunna beakta behovet av invalidpension. Uppmärksamhet borde fästas vid fronttjänstgöringen, frontmannens yrke och hans nuvarande förhållanden. Möjligheterna att erhålla pension skulle, enligt organisationerna, även ha sysselsättningspolitiska verkningar.

1.2. Frontmännens förtidspension

Avsikten med lagförslaget är att frontmän, för vilkas del det kan konstateras att förhållandena vid fronten hindrat eller väsentligen skadat deras arbetsförutsättningar, skulle få en möjlighet att avgå med förtidspension. Med

pension skulle i första hand de frontmän kunna avgå, som fått vidkännas de allvarligaste följdverkningarna av kriget, och å andra sidan de, som fått lida mest av att vara vid fronten, dvs. de äldsta årsklasserna. Utgångspunkt för erhållandet av förtidspension måste dock anses vara att de frontmän som har det största behovet av pensionsskydd får avgå med pension. Det är svårt att mäta verkningarna av påfrestningarna vid fronten. Det är dock allmänt erkänt att fronttjänstgöringen för många frontmän medfört skador på hälsan och åldrande i förtid. Faktorer i anslutning till fronttjänstgöringen, vilka speciellt påverkar frontmannens allmänkondition, arbetsförmåga och åldrande, är följderna av förfrysning och andra skador som förorsakats av köld, tarmsjukdomar och psykiska störningar. Dessa sjukdomar och deras följder behöver inte senare leda till invaliditet, men de kan ha betydelse för frontmannens allmänkondition och åldringstendens. I enlighet med detta skulle en förutsättning för erhållande av förtidspension vara att det kunnat konstateras, att exceptionell benägenhet eller fallenhet, som uppkommit på grund av vid fronten rådande särskilda förhållanden, lett till en försämring av frontmannens fysiska eller psykiska prestationsförmåga sålunda, att detta hindrar eller väsentligen skadar hans möjligheter att utföra förvärvsarbete. Då man tänker på hur lång tjänstgöringstiden vid fronten varit för de frontmän som ännu deltar i arbetslivet, måste det konstateras att de yngsta årsklasserna i medeltal var den kortaste tiden vid fronten. För den skull är det ändamålsenligt att med förtidspension skulle kunna avgå först de äldsta åldersklasserna. Föreslås att 60 år skall bli åldersgräns för erhållande av pension.

En av kriget föranledd försvagning av hälsotillstånd och arbetsförhet är även uppenbar hos krigsinvaliderna. Även de förhållanden i krigsfångenskap, som i synnerhet i psykiskt hänseende är nötande och påfrestande, har senare i livet kunnat förorsaka sådana skador som kan jämföras med krigsskada.

Förtidspensionen är avsedd endast för de frontmän, vilkas möjligheter till framgång i arbetslivet inte längre, som en följd av påfrestningarna vid fronten, motsvarar den allmänna prestationsnivån. Av denna anledning är det ändamålsenligt att även frontmän, som arbetar i tunga och slitande yrken, får möjlighet till förtidspension.

Råten till förtidspension borde dock till en början omfatta blott de frontmän som varit vid fronten minst tre år.

Krigets påfrestningar är uppenbar även hos de frontmän, vilkas invaliditetsgrad i enlighet med lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48) är minst 20 %. Beträffande dem skulle det ovan nämnda kravet rörande tjänstgöringstiden inte gälla. Även svårt handikappade krigsinvalider skulle anses uppfylla ovan nämnda krav. Sålunda kunde frontmän med en invaliditetsgrad enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst på minst 50 % och frontmän som fyllt 58 år och vilkas invaliditetsgrad enligt sagda lag är minst 30 % omedelbart få avgå med förtidspension.

Avsikten med förtidspensionen är att erbjuda frontmannen en möjlighet att dra sig tillbaka från arbetslivet. Av den anledningen är det naturligt att det av honom förutsätts att han avstår från förvärsarbete om han önskar erhålla förtidspension. Eftersom det dock inte är ändamålsenligt att hindra frontmannen från att arbeta i uppgifter främst av intressenatur, föreslås att frontman skall avstå från sitt förvärsarbete till den grad att det kan uppskattas att hans inkomster minskat med 3/5. I medeltal får dock frontman inte förtjäna mera i månaden än vad det i 1 § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (707/65) nämnda markbeloppet förutsätter, dvs. ungefär 470 mk i månaden.

Förtidspensionen för frontmän är avsedd för frontmän, som under en lång tid varit med i arbetslivet. Sålunda är det en förutsättning för att pension skall kunna utgå, att frontman under de senaste femton åren under minst tio kalenderår införtjänat pension i enlighet med arbetspensionslagarna. Vidare skulle det förutsättas att frontman inte varit borta från arbetslivet så länge att han gått miste om sin rätt att vid bestämmandet av pensionen få tillgodoräkna sig även den s.k. kommande tjänstgöringstiden eller motsvarande förtjänst.

I förtidspension skulle till frontman utgå det belopp som skulle motsvara hans fulla invalidpension i enlighet med arbetspensionslagarna. Under förtidspensioneringen skulle frontmans ålderspension tillväxa på samma sätt som i fråga om invalidpension. Frivilliga tilläggsförmåner skulle dock inte beaktas.

Förtidspensionen är avsedd för de frontmän som inte har möjlighet att få sin utkomst genom socialskydds-förmåner. Av den anled-

ningen skulle förtidspension inte utgå om frontman i enlighet med arbetspensionslagarna erhåller ålders-, invalid- eller arbetslöshetspension eller generationsväxlingspension eller avträdelsepension. I enlighet härmed skulle den som får förtidspension inte ha rätt att erhålla ovan nämnda pensioner under den tid han erhåller förtidspension. Frontmannapension i enlighet med lagen om frontmannapensioner skulle dock utgå i de fall då förutsättningarna för den är uppfyllda. I övrigt skulle beträffande förtidspensionen i tillämpliga delar gälla vad i arbetspensionslagarna stadgats om invalidpension.

Innan arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet avslutas skulle frontman ha rätt att erhålla ett bindande förhandsbeslut angående hans rätt till förtidspension vid avslutat arbete.

Då frontmans rätt till förtidspension avgörs, måste det bl. a. undersökas om och i vilken grad förhållandena vid fronten påverkat den sökandes nedsatta arbetsförmåga. Utöver uppgifter om den sökandes nuvarande hälsotillstånd är det ändamålsenligt att även införskaffa uppgifter om skador, sjukdomar och härmed jämförbara faktorer som har samband med fronttjänstgöringen. Dessa uppgifter finns arkiverade hos olycksfallsverket. Emedan olycksfallsverket dessutom innehar sakkunskap i fråga om ersättningspraxis då det gäller krigsskador, skulle det vara ändamålsenligt att sköta utanordningen av förtidspensionerna genom detta verk. De verkningar som uppkommit av fronttjänstgöringen skulle uppskattas i den nämnd för frontmännens förtidspensioner som skulle verka i anslutning till olycksfallsverket. Nämnden skulle bestå av 12 medlemmar, som social- och hälsovårdsministeriet skulle förordna för tre år i sänder. Av medlemmarna skulle tre representera frontmännens organisationer, sex vara förtrogna med pensionsförsäkringsverksamhet och tre vara försäkringsläkare.

Eftersom i förtidspensionen skulle komma att motsvara frontmans fulla invalidpension i enlighet med arbetspensionslagarna, är det ändamålsenligt att arbetspensionsanstalterna räknar ut förtidspensionens belopp och kontrollerar att förutsättningar för erhållande av full invalidpension föreligger. Pensionsanstaltens anmälan skulle binda olycksfallsverket.

Ändring i olycksfallsverkets beslut beträffande förtidspension skulle sökas hos försäkrings-

domstolen till den del frågan gäller rätt till pension. Beträffande pensionens belopp söks ändring på det sätt som stadgats i olika arbetspensionslagar.

2. Nuvarande läge och ärendets beredning

2.1. Nuvarande läge

De allmänna pensionssystemen ger frontmän möjlighet att erhålla invalidpension, arbetslöshetspension och ålderspension under samma förutsättningar som övriga försäkrade. Förutsättning för erhållande av invalidpension är i regel att den sökande har sjukdom, lyte eller skada, som hindrar eller nedsätter hans förmåga att utföra sitt forna arbete.

Personer som länge varit arbetslösa erhåller arbetslöshetspension då de fyller 60 år. Denna åldersgräns har sänkts temporärt. Först fick 58-åringar avgå med pension. Sedermera har åldersgränsen sänkts så, att 55-åringar i praktiken kan erhålla arbetslöshetspension. Under innevarande år har personer, födda 1926 eller tidigare, erhållit arbetslöshetspension. Eftersom arbetslöshetspensionen gäller samma årsklasser som de, till vilka frontmän under 65 år hör, har de åtgärder som syftat till en temporär sänkning av åldersgränsen för arbetslöshetspension även förbättrat frontmännens möjligheter att avgå med pension.

I slutet av juni 1980 upphörde det försök med förtida pension som pågått under ett års tid och vars avsikt var att ge 63- och 64-åriga arbetstagare möjlighet att frivilligt avgå med pension. En förutsättning för erhållande av pensionen var att någon ung arbetslös fick en arbetsplats i stället för den person som avgick med pension. Då försöket upphörde hade ungefär 600 arbetstagare avgått med pension. Avsikten med försöket var att ge i första hand frontmännen en möjlighet att avgå med pension. Av de personer som avgick med pension var ca hälften frontmän.

Lantbruksföretagarnas förtidspension har förverkligats genom generationsväxlingspensioner och avträdelsepensioner. Generationsväxlingspension kan utgå till odlare som fyllt 60 år. Åldersgränsen har på samma sätt som beträffande arbetslöshetspension gradvis sänkts och

innevarande år omfattar systemet med generationsväxlingspension de årsklasser som är födda 1926 eller tidigare. Avträdelsepension kan utgå till odlare som fyllt 55 år. Ifrågasvarande pensionssystem berör även de frontmän som ännu inte fyllt 65 år.

Även med hjälp av det privata arbetspensionssystemets tilläggsförmånssystem har det gjorts möjligt att bli pensionerad tidigare än, som normalt, vid 65 års ålder. Likaså har den pensionsålder om 63 år som tillämpats inom det offentliga pensionsskyddet erbjudit frontmännen möjlighet att avgå tidigare med pension.

Alla ovan anförda arrangemang har förverkligats inom ramen för arbetspensionsskyddet. Man har försökt dimensionera pensionsskyddet så, att den uppnådda konsumtionsnivån bevaras.

Rätt till frontmannapension har frontmän i åldern 55—64 år. Av frontman som inte fyllt 60 år förutsätts att han p.g.a. sin nedsatta arbetsförmåga inte kan utföra eller erhålla sådant arbete som skulle trygga en skälig utkomst. Frontmannapensionens storlek är beroende av den sökandes årsinkomst, familjeförhållanden och boendeförhållanden. Frontmannapensionen är i mycket hög grad beroende av prövning, något som dock mildrats fr.o.m. början av juli innevarande år. Då inkomstnivån är relativt låg fungerar systemet som ett effektivt förtidspensionssystem. För personer i arbetsförhållande erbjuder däremot frontmannapensionen inte ett tillräckligt attraktivt alternativ för att någon skall avstå från arbetslivet.

Fronttillägg utbetalas enligt lagen om frontmannapension till alla frontmän som erhåller folkpension, oberoende av deras ålder eller förmögenhet. Fronttillägget i dess nuvarande form måste främst ses som ett erkännande eller en förmån i form av ett arvode.

Efter det att lagen om frontmannapension trätt i kraft har extra krigspension enligt prövning beviljats frontmän under 55 år, vilka p.g.a. sin nedsatta arbetsförmåga har varit i behov av ekonomiskt stöd och vilka inte erhållit invaliditetspension i enlighet med folkpensionslagen. Den extra krigspensionen kompletterar i sin nuvarande form frontmannapensionen. Största delen av de extra krigspensioner som beviljats män härrör från tiden före lagen om frontmannapension.

Ersättning i enlighet med lagen om skada, ådragen i militärtjänst utgår för kroppsskada eller sjukdom som uppkommit i militärtjänst. En del av kroppsskador som uppstått i krigsfångenskap kan bli ersatta om de förorsakats av exceptionella förhållanden under fångenskapen. En allmän förutsättning för att ersättning skall kunna utgå är att den skada eller sjukdom som skall ersättas kan påvisas medicinskt. Vidare bör orsakssambandet till de förhållanden eller händelser, på vilka ersättningsansvaret grundar sig, kunna påvisas. Som utkomststöd omfattar förmånerna enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst en tilläggsränta, som utgår i enlighet med skadans art och den skadades inkomster. En stor del av de krigsskadade har, sedan de skadats, huvudsakligen förtjänat sitt levebröd genom förvärvsarbete. De har sålunda rätt till arbetspension med stöd av de allmänna stadgandena i arbetspensionslagarna. I de stadganden som gäller förutsättningarna för erhållande av invalidpension omnämns inte krigsinvaliditet särskilt. En högradig invaliditet är inte i och för sig en tillräcklig förutsättning för invalidpension, om frontmannen trots sin skada kan förvärvsarbete. Dock har en person som är bestående blind eller rörelseoförmögen alltid rätt till invaliditetspension i enlighet med folkpensionslagen.

2.2. Beredningsskeden- och material

Frågan om förbättrandet av frontmännens pensionsskydd har varit aktuell ända sedan senaste krig. Riksdagen har i flera repriser förutsatt åtgärder för ombesörjandet av frontmännens pensionsskydd. Senast förutsatte riksdagen i sitt svar på regeringens proposition med förslag till lag angående ändring av lagen om frontmannapension (Reg. prop. nr 173/1981 rd. och lagmotion nr 188) att regeringen, på basen av utförda undersökningar, år 1982 förverkligar systemet med förtidspension för frontmän.

Även frontmännens och krigsinvalidernas organisationer har krävt att frontmännens pensionsfrågor ordnas.

Frågan om frontmännens förtidspensionsskydd har varit aktuell i regeringen sedan år 1977. Då tillsatte statsrådet en pensionsålderskommitté med uppgift att utreda de pensions-

former och förutsättningar för erhållande av pension, med vilkas tillhjälp det vore möjligt att utan att märkbart öka pensionsutgifterna göra pensioneringen smidigare för de personer som närmar sig pensionsåldern och att beakta deras individuella olikheter. Kommittén skulle lägga speciell vikt vid hur arbetsförmåga, arbetslöshet, minskad arbetsinsats och arbetets påfrestningsgrad individuellt påverkar förutsättningarna för pensioneringen. Likaså skulle kommittén utreda de speciella behov som personer med fronttjänstgöring har beträffande nedsatt pensionsålder så, att fronttjänst skulle kunna jämföras med de allra tyngsta och slit-sammaste yrkena.

Sedermera har regeringen i statsförslaget för år 1981 meddelat att den före den 1 juli 1981 kompletterar utredningen rörande pensionsåldern så, att frontmännen med anledning av krigspåfrestningarna bereds bättre möjligheter att frivilligt avgå med pension.

Frågan om förtidspension för frontmän har, med tanke på ovan nämnda uttalande, behandlats i pensionsålderskommittén. Det lagförslag som nu avges baserar sig på huvudlinjerna i kommitténs förslag. Frågan om frontmännens förtidspensionsskydd på basen av pensionsålderskommitténs betänkande har även granskats av den delegation för frontveteranfrågor som verkar i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet. Delegationen förhåller sig reserverat till det system som pensionsålderskommittén skisserat upp, till den del det söker ett orsakssamband mellan förhållandena vid fronten och frontmannens nuvarande arbetsförhet.

3. Propositionens verkningar i fråga om organisation och personal

Förverkligandet av ett system med förtidspension för frontmän blir en uppgift för olycksfallsverket. Verket har lång och gedigen erfarenhet av att handlägga krigsskadeärenden. Därtill kommer att uppgifterna om krigstida skador, insjuknande och vårdåtgärder finns inom verket. Systemet kan komma att föranleda ett ökat behov av personal inom olycksfallsverket. Detta behov uppkommer dock så småningom. Till en början torde den nuvarande personalen vara tillräcklig.

Även arbetspensionsanstalterna kommer att deltaga i verkställandet av förtidspensionssystemet. Då förtidspensionen bestäms enligt arbetspensionslagarna, kommer en betydande del av verkställigheten att åligga arbetspensionsanstalterna. För de förvaltningskostnader som anstalterna förorsakas p.g.a. detta föreslås ingen särskild ersättning.

Nämnden för frontmännens förtidspensioner skulle fungera i anslutning till olycksfallsverket och handlägga ärenden som gäller förtidspension. Förutom de tidigare nämnda 12 medlemmarna borde nämnden ha ett tillräckligt antal föredragande samt tillräckligt med byråpersonal. De utgifter som följer med nämndens verksamhet blir aktuella först från början av år 1984.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

Systemet för förtidspension för frontmän innebär ett specialskydd för frontmännen. Av denna anledning är det ändamålsenligt att de kostnader som systemet förorsakar utgår av statens medel. I statsförslaget för år 1982

har, räknat från den 1 oktober 1982, reserverats 10 milj. mk för förtidspensioner för frontmän. Detta har beaktats då förslaget angående systemet med förtidspension för frontmän uppgjorts.

I fråga om den tid som tillgodoräknas vid bestämmandet av pensionens storlek skulle, enligt förslaget, för förtidspensionens del även beaktas den tid som frontman har kvar tills han uppnår rätt ålder för ålderspension. Avsikten är även att den ålderspension som frontmannen får skall vara densamma som han skulle få om han hade fortsatt att arbeta ända till uppnåendet av ålderspensionsåldern. Detta innebär att inga arbetspensionsförsäkringspremier inflyter för den tid, under vilken frontmannen inte längre arbetar. Den kostnadsrat, som kommer att beröra arbetspensionssystemet skall täckas inom ramen för arbetspensionssystemets allmänna kostnadsansvar. Kostnadsraten beräknas vara ca 2 milj. mk år 1982, ca 12 milj. mk år 1983 och ca 27 milj. mk år 1984.

Antalet pensioner och av dem förorsakade kostnader i enlighet med förtidspensionssystemet skulle, beräknade enligt nuvarande nivå, vara följande:

år	pensionernas antal 31.12.	förtidspension mmk	frontmannapension mmk	sammanlagt mmk
1982	2 800	10	2	12
1983	2 800	48	10	58
1984	5 500	113	20	133
1985	3 700	72	10	82
1986	3 500	64	10	74
1987	2 200	40	8	48
1988	1 200	20	5	25
1989	500	8	2	10
1990	80	1	0	1

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Till riksdagen har avlåtits en regeringens proposition med förslag till lag om ändring av folkpensionslagen och vissa därtill anslutna lagar

(Reg. prop. nr 98/1981 rd.). Vid behandlingen av sagda proposition borde förtidspensionen i enlighet med lagen om förtidspension för frontmän beaktas då pensionens tilläggsdel bestäms, på samma sätt som övriga arbetspensioner beaktas.

DETALJERAD MOTIVERING

1. Motivering till lagarna

1.1. Lag om förtidspension för frontmän

1 §. Förtidspension skulle beviljas endast i Finland bosatt frontman. Om frontman, sedan han erhållit förtidspension, flyttar utomlands, skulle pensionen utgå fortsättningsvis.

Frontman skulle sådan person vara, som tilldelats frontmannatecken. Frontmannatecken tilldelas person, vilken såsom finsk medborgare under krigens 1939—1945 deltagit i de egentliga krigshandlingarna inom försvarsväsendets trupper såsom reservist, lantvärnsman eller frivillig eller i aktiv tjänst. I de egentliga krigshandlingarna anses den ha deltagit, som bevisligen tagit del i strider inom trupper, hörande till operativ enhet med frontansvar eller inom dess område eller ock i luftvärns- eller kusttrupper, inom sjöstridskrafternas fartygsenheter eller inom luftstridskrafternas flygenheter. Med frontman avses även i 2 § 1 mom. 3 punkten lagen angående utvidgad tillämpning av lagen om skada, ådragen i militärtjänst avsedd person. Omfattas skulle då de personer som, medan Finland befann sig i krig, såsom finsk medborgare i främmande makts trupper deltog i kriget mot Finlands dåvarande fiende.

2 §. Enligt förslaget skulle förtidspensionens undre åldersgräns vara 60 år. I stadgandet uppräknas förutsättningarna för erhållande av förtidspension. Genom dem strävar man till att förtidspension skall utgå till de frontmän, hos vilka behovet av pensionsskydd är mest uppenbart. Med tjänstgöringstid vid fronten under krigstillstånd skulle närmast avses samma tid och samma tjänstgöring som ovan angivits som förutsättning för erhållande av i 1 mom. avsett frontmannatecken. Med krigsinvalid avses person som skadats i krigstjänst, oberoende av huruvida han får ersättning i enlighet med lagen om skada, ådragen i militärtjänst eller ej. Om dessa två definitioner skulle stadgas närmare genom förordning.

3 §. I det skede då lagen träder i kraft är det ändamålsenligt att bevilja de frontmän, som enligt allmän uppfattning är i behov av förtidspension, sådan pension. Paragrafen innehåller definitioner rörande dem.

4 §. En förutsättning för att förtidspension

skall kunna utgå skulle vara att frontman under de 15 år som närmast föregått pensioneringen har arbetat under minst tio kalenderår i arbets- eller tjänsteförhållande i enlighet med arbetspensionslagarna och att, sedan detta arbetsförhållande upphörde, inte förflutit mera än 360 sådana dagar, för vilka arbetstagaren erhållit dagunderstöd i enlighet med lagen om riksomfattande arbetslöshetskassor. Vid uträkandet av pensionens belopp bör man kunna beakta den tid som återstår tills pensionsålder uppnås eller motsvarande förtjänst. Förtidspensionen skulle kunna basera sig på arbetsförhållande som faller inom tillämpningsområdet för lagen om pension för arbetstagare (395/61), lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/64), lagen om statens pensioner (280/66), pensionsstadgan för Finlands Bank, pensionsstadgan för postbanken, pensionsreglementet eller pensionsstadgan för folkpensionsanstalten, pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/66), pensionsstadgan för ortodoxa kyrkosamfundet, lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69), lagen om pension för företagare (468/69) eller lagen om sjömanspensioner (79/56).

Enligt paragrafens 4 mom. vore en förutsättning för att förtidspension skall kunna utgå att frontmannen avstår från sitt förvärvsarbete. Detta anses ha ägt rum om hans förtjänst kan beräknas ha minskat med 3/5. Den återstående förtjänsten får inte överstiga det markbelopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare (beräknad enligt index för innevarande år 471,28 mk i månaden).

5 §. Förtidspensionen skulle vara lika stor som den fulla invalidpension som avses i lagarna i 4 §. Tilläggsförmåner skulle dock inte beaktas i pensionens belopp.

6 §. Förtidspension skulle utgå räknat från den månad som följer efter ansökningsmånaden, dock inte retroaktivt för längre tid än ett år.

7 §. Enligt förslaget skulle förtidspensionen vara sekundär. Om frontman får sin utkomst genom något annat socialskyddssystem skulle förtidspension inte utgå till honom. Å andra sidan skulle förtidspensionen hindra erhållandet av ovan avsedda andra pensionsförmåner.

Stadgandet hindrar inte att invaliditetspension i enlighet med folkpensionslagen eller frontmannapension i enlighet med lagen om frontmannapensioner utbetalas till frontman. I 3 mom. stadgas om samordning av dagpenningen i enlighet med sjukförsäkringslagen med förtidspensionen.

8 §. För att en frontman skall kunna överväga att avgå med förtidspension bör han ha möjlighet att erhålla förhandsuppgift om förtidspensionen. Beslutet skulle vara bindande för förtidspensionssystemet.

9 §. Om frontmans arbets- eller förvärvs-inkomster är större än $\frac{3}{5}$ av hans pension eller i månaden större än det belopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare, skulle förtidspensionen indras.

10 §. Beträffande förtidspensionen skulle i huvudsak gälla vad i ovan i 4 § avsedda lagar, stadganden och bestämmelser stadgats om full invalidpensionen. Frontmans ålderspensionskydd skulle tillväxa under förtidspensioneringstiden. Förtidspensionen skulle justeras med arbetspensionsindex i enlighet med 9 § lagen om pension för arbetstagare. Pensionen skulle inte bli invalidpension då frontmannen blir arbetsoförmogen, utan förtidspension skulle utgå tills frontmannen uppnår åldern för ålderspension i enlighet med de lagstadgade minimikraven.

11 §. Förtidspensionssystemet skulle handhas av olycksfallsverket, som skulle ha rätt att få handräckning av de anstalter som handhar arbetspensionssystemet. För att detta inte för olycksfallsverket skall föranleda oskäligt mycket administrativ datakommunikation, föreslås att kontakten med arbetspensionsanstalterna skulle förmedlas av pensionsskyddscentralen. Olycksfallsverket skulle vara tvunget att följa pensionsanstaltens anmälan. Om det visar sig att anmälan varit felaktig, skulle olycksfallsverket få rätta beslutet beträffande förtidspensionen, om pensionens belopp därigenom stiger.

12 §. Eftersom systemet med förtidspension för frontmän avviker från det allmänna socialskyddssystemet är det ändamålsenligt att de kostnader som föranleds av det erläggs av statens medel.

13 §. Försäkringsdomstolen skulle fungera som enda fullföljdsinstans i fall som gäller rätt till pension. Beträffande pensionens belopp skulle besvär anföras på samma sätt som

i de lagar, stadganden och bestämmelser som avses i 4 § är stadgat angående besvär över beslut om full invalidpension.

1.2. Föreslagna ändringar i arbetspensionslagarna

I föreliggande proposition föreslås 6 § lagen om pension för arbetstagare, 7 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, 5 § lagen om statens pensioner och 12 § lagen om sjömanspensioner ändrade så, att om frontman senare blir berättigad till antingen invalid- eller ålderspension, som till pension berättigande tid räknas även den tid, under vilken frontmannen erhållit förtidspension.

1.3. Folkpensionslagen

30 §. Vid bestämmandet av understödsdelen för invaliditetspensionen i enlighet med folkpensionslagen borde frontmans förtidspension räknas som inkomst enligt samma regler som övriga arbetspensioner efter nivåförhöjningen. Som årsinkomst skulle inte räknas det barn tillägg som ingår i förtidspensionen.

1.4. Sjukförsäkringslagen

15 §. Om frontman erhåller förtidspension, skulle han inte ha rätt till dagpenning i enlighet med sjukförsäkringslagen.

2. Ikraftträdande

Föreslås att lagarna träder i kraft den 1 oktober 1982. Härvid skulle de i 3 § avsedda frontmännen kunna avgå med pension. Av kostnadsskäl skulle man bli tvungen att gradera ikraftträdandet så, att räknat från början av år 1984 de frontmän som uppfyller i 2 § stadgade förutsättningar och vilka tjänstgjort vid fronten minst tre år skulle få avgå med pension. Sagda tjänstgöringstid skulle gradvis förkortas så, att åren 1986 och 1987 tjänstgöringstidskravet skulle vara 2,5 år och räknat från år 1988 två år.

Med stöd av vad ovan anförts föreläggs Riksdagen till antagande följande lagförslag:

1.

Lag

om förtidspension för frontmän

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

I Finland bosatt frontman beviljas förtidspension i enlighet med denna lag.

Med frontman avses person som tilldelats frontmannatecken i enlighet med vad därom är särskilt stadgat.

2 §

Rätt till förtidspension har frontman som fyllt 60 år och hos vilken det kunnat konstateras att exceptionell mottaglighet eller fallenhet, som uppkommit på grund av vid fronten rådande särskilda förhållanden, lett till en försämring av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan sålunda, att detta hindrar eller väsentligt skadar hans förvärvsarbete, under förutsättning:

a) att invaliditetsgraden i enlighet med lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48) är minst 20 procent; eller

b) att tjänstgöringstiden vid fronten under krigstillstånd har varit minst två år och frontmannen är krigsinvalid eller har varit krigsfånge eller omedelbart innan förtidspensioneringen har varit i ansträngande arbete.

Genom förordning stadgas vad i denna paragraf avses med tjänstgöringstid vid fronten och krigsinvalid.

3 §

Rätt till förtidspension tillkommer utan hinder av vad i 2 § är stadgat frontman, vars invaliditetsgrad i enlighet med lagen om skada, ådragen i militärtjänst är minst 50 procent, samt frontman, som fyllt 58 år och vars invaliditetsgrad i enlighet med sagda lag är minst 30 procent.

4 §

Förutsättning för erhållande av förtidspension är att frontman under förloppet av de femton år som omedelbart föregått tidpunkten för förtidspensioneringen under minst tio

kalenderår införtjänat pension i enlighet med lagar, stadganden och bestämmelser, som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/61), eller lagen om sjömanspensioner (72/56) och att han, om han skulle ha blivit arbetsoförmögen under nämnda tid, skulle ha varit berättigad till invalidpension, vars belopp borde uträknas med beaktande av den i 6 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare eller i ovan nämnda lagar, stadganden eller bestämmelser avsedda tid, som återstår till uppnåendet av pensionsåldern, eller motsvarande arbetsförtjänst.

Förutsättning för erhållande av förtidspension är även att frontman till den grad avstått från förvärvsarbete, att hans förtjänst kan uppskattas ha minskat med minst tre femtedelar och att hans återstående arbetsförtjänst per månad kan uppskattas utgöra i medeltal högst det markbelopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare.

5 §

I förtidspension utgår det belopp som frontman skulle ha erhållit i enlighet med lagar, stadganden och bestämmelser, som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, eller lagen om sjömanspensioner, om honom i stället för förtidspension skulle ha beviljats full invalidpension. Härvid beaktas dock inte i 11 § lagen om pension för arbetstagare, 11 § lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller 11 § lagen om pension för företagare (468/69) avsedda tilläggsförmåner.

6 §

Förtidspension utgår från ingången av den månad som närmast följer på den månad, under vilken förutsättningarna för erhållande av förtidspension blivit uppfyllda, dock inte retroaktivt för längre tid än ett år före den månad som följer på ansökningen om pension.

7 §

Förtidspension utgår inte till frontman som erhåller ålders-, invalid- eller arbetslöshetspension, som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet, generationsväxlingspension i enlighet med lagen om pension för lantbruksföretagare eller avträdelsepension i enlighet med lagen om avträdelsepension (16/74).

Frontman, som erhåller förtidspension i enlighet med denna lag, beviljas inte invalid- eller arbetslöshetspension på grundvalen av arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet, ej heller i i mom. nämnd generationsväxlings- eller avträdelsepension.

Beviljas försäkrad förtidspension för samma tid, för vilken han beviljats dagpenning i enlighet med sjukförsäkringslagen (364/63), utbetalas den del av pensionen som motsvarar dagpenningen till sjukförsäkringsfonden.

8 §

Frontman äger rätt att innan arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet upphör erhålla bindande förhandsbeslut angående sin rätt till förtidspension vid tidpunkten för förvärvsarbetets upphörande.

9 §

Förtidspension indrages om frontman inte längre uppfyller de förutsättningar, om vilka stadgas i 4 § 2 mom.

10 §

Har i denna lag ej annorlunda stadgats, gäller beträffande förtidspension i tillämpliga delar vad i lagar, stadganden eller bestämmelser, som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, eller lagen om sjömanspensioner stadgats beträffande full invalidpension.

11 §

Uppgifter som följer av denna lag handhas av olycksfallsverket.

I den nämnd för frontmännens förtidspensioner som verkar i anslutning till olycksfallsverket avgörs huruvida frontman uppfyller de i 2 § stadgade förutsättningarna. Nämnden består av en ordförande och två viceordförande samt tolv medlemmar, som förordnas av social- och hälsovårdsministeriet för tre år i sänder. En personlig suppleant skall utses för

envar medlem. Tre av medlemmarna skall förordnas på förslag av frontmännens mest representativa organisationer. Av de övriga medlemmarna skall tre vara försäkringsläkare och sex inkomna i pensionsförsäkringsverksamhet. Nämnden kan arbeta uppdelad i sektioner. Närmare bestämmelser om nämnden utfärdas genom förordning.

Den pensionsanstalt, på vilken det skulle ha ankommit att bevilja invalidpension åt frontman om han i stället för förtidspension skulle ha beviljats sagda pension, skall på sätt som närmare stadgas genom förordning avgiftsfritt genom pensionsskyddscentralens förmedling till olycksfallsverket anmäla förtidspensionens belopp och vid uträkandet av pensionens belopp kontrollera att ifrågavarande frontman uppfyller de i 4 § nämnda förutsättningarna. Olycksfallsverket får inte i sitt beslut avvika från pensionsanstaltens anmälan. Framgår det ur en senare anmälan från pensionsanstalten att tidigare anmälan varit felaktig, får olycksfallsverket rätt beslutet angående förtidspension under förutsättning att pensionens belopp som en följd av rättelsen blir större.

12 §

Kostnader som föranleds av verkställigheten av denna lag erläggs av statens medel.

13 §

I sådant beslut angående rätt till pension, som olycksfallsverket fattat i fråga, varom stadgas i denna lag, söks ändring hos försäkringsdomstolen, vars beslut är slutgiltigt. Beträffande sökande av ändring gäller i tillämpliga delar vad i 29 § 1, 5 och 6 mom. lagen om skada, ådragen i militärtjänst är stadgat.

Ändring i pensionens belopp söks på sätt som stadgats i lagar, stadganden eller bestämmelser, som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, eller lagen om sjömanspensioner.

14 §

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982, dock så, att 2 § tillämpas först från och med den 1 januari 1984. I stället för den i sagda paragraf stadgade två års tjänstgöringstiden vid fronten förutsätts åren 1984 och 1985 tre års tjänstgöringstid och åren 1986 och 1987 två och ett halvt års tjänstgöringstid.

2.

Lag

angående ändring av 6 § lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut ändras 6 § 4 mom. lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare, sådant det lyder i lag av den 30 december 1965 (707/65), som följer:

6 §

 Skall åt arbetstagare, som erhållit i enlighet med 3 mom. fastställd invalidpension eller förtidspension i enlighet med lagen om förtidspension för frontmän (/), senare erläggas pension på grund av ålder eller ny invaliditet, räknas för det arbetsförhållandes del, på vilket sagda moment tillämpats, såsom till pension berättigande tid även den tid, under vilken han erhöll nämnda tidigare pen-

sion efter att ha fyllt 23 år. Beviljas likväl ny pension med anledning av samma sjukdom, lyte eller skada på grund av vilken nämnda tidigare pension beviljades, fastställs pensionen enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

 Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

3.

Lag

angående ändring av 7 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut ändras 7 § 2 mom. lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, sådant det lyder i lag av den 30 december 1965 (708/65), som följer:

7 §

 Erhåller arbetstagare, efter att ha erhållit enligt 1 mom. beräknad invalidpension eller förtidspension enligt lagen om förtidspension för frontmän (/), senare ånyo invalid- eller ålderspension, hänförs till den pensionsgrundande lönen även den lön, som han beräknat enligt 1 mom. skulle ha erhållit för den tid, under vilken han efter det han fyllt 23

år erhållit förstnämnda invalidpension eller förtidspension. Förorsakas likväl den nya invaliditeten av samma sjukdom, lyte eller skada, på grund varav han tidigare erhöi invalidpension, erläggs invalidpensionen enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

 Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

4.

Lag

angående ändring av 5 § lagen om statens pensioner

I enlighet med riksdagens beslut ändras 5 § 4 mom. lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner, sådant det lyder i lag av den 23 februari 1979 (215/79), som följer:

5 §

Till pensionstiden räknas även den tid, under vilken förmånstagaren efter fyllda 23 år av statsmedel erhållit i enlighet med denna lag med tillämpning av 2 eller 3 mom. beviljad invalid- eller arbetslöshetspension eller förtidspension i enlighet med lagen om förtidspension för frontmän (/) i sådant fall,

då honom senare på grund av ålderdom eller ny invaliditet eller arbetslöshet skall beviljas pension på grund av ovan i 2 mom. avsedd anställning.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

5.

Lag

angående ändring av 12 § lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut ändras 12 § 2 mom. lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner, sådant det lyder i lag av den 9 januari 1981 (1/81), som följer:

12 §

Skall till person, som erhållit i enlighet med 1 mom. fastställd invaliditetspension eller förtidspension i enlighet med lagen om förtidspension för frontmän (/), senare betalas pension på grund av ålder eller ny invaliditet, räknas som premiemånader även den tid, under vilken han uppbar ovan avsedd invaliditetspension eller förtidspension. Beviljas

likväl ny invaliditetspension med anledning av samma sjukdom, lyte eller kroppsskada som den ovan nämnda tidigare invaliditetspensionen, fastställs den enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

6.

Lag

om ändring av 30 § folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras 30 § 4 mom. 14 och 17 punkterna folkpensionslagen av den 8 juni 1956, sådana de lyder i lag av den 28 juli 1978 (588/78), som följer:

30 §

14) ålders- eller invalidpension, som grundar sig på ett efter den 30 juni 1975 inträffat pensionsfall och beviljats enligt lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente, som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, eller enligt lagen om sjömanspensioner, eller förtidspension enligt lagen om förtidspension för frontmän (/), till den del dessa pensioners sammanlagda belopp inte överstiger 4 530 mark, räknat för vardera maken särskilt för sig;

17) barntillägg till pension enligt lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente, som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, samt barntillägg till pension enligt lagen om sjömanspensioner eller till förtidspension enligt lagen om förtidspension för frontmän.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

7.

Lag

om ändring av 15 § sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras 15 § 4 mom. sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963, sådant det lyder i lag av den 18 juni 1971 (505/71), som följer:

15 §

Dagpenning erläggs högst till utgången av den kalendermånad, under vilken den försäkrade fyller 65 år eller vilken omedelbart efterföljs av sådan månad, från vars ingång den försäkrade börjar uppbära i folkpensionslagen

avsedd arbetslöshetspension eller förtidspension enligt lagen om förtidspension för frontmän (/).

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

Helsingfors den 23 oktober 1981

Vid förfall för Republikens President

Statsminister

MAUNO KOIVISTO

Minister *Katri-Helena Eskelinen*

2.

Lag

angående ändring av 6 § lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut ändras 8 § 4 mom. lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare, sådant det lyder i lag av den 30 december 1965 (707/65), som följer:

*Gällande lag**Förslag*

6 §

Skall åt arbetstagare, som erhållit i enlighet med 3 mom. fastställd invalidpension, senare erläggas pension på grund av ålder eller ny invaliditet, räknas för det arbetsförhållandes del, på vilket sagda moment tillämpats, såsom till pension berättigande tid även den tid, under vilken han erhöll nämnda tidigare pension efter att hava fyllt 23 år. Beviljas likväl ny pension med anledning av samma sjukdom, lyte eller skada på grund av vilken nämnda tidigare pension beviljades, fastställes den enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

Skall åt arbetstagare, som erhållit i enlighet med 3 mom. fastställd invalidpension eller förtidspension i enlighet med lagen om förtidspension för frontmän (/), senare erläggas pension på grund av ålder eller ny invaliditet, räknas för det arbetsförhållandes del, på vilket sagda moment tillämpats, såsom till pension berättigande tid även den tid, under vilken han erhöll nämnda tidigare pension efter att ha fyllt 23 år. Beviljas likväl ny pension med anledning av samma sjukdom, lyte eller skada på grund av vilken nämnda tidigare pension beviljades, fastställs *pensionen* enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

3.

Lag

angående ändring av 7 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut ändras 7 § 2 mom. lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, sådant det lyder i lag av den 30 december 1965 (708/65), som följer:

*Gällande lag**Förslag*

7 §

Erhåller arbetstagare, efter att hava erhållit enligt 1 mom. beräknad invalidpension, senare ånyo invalid- eller ålderspension, hänföres

Erhåller arbetstagare, efter att ha erhållit enligt 1 mom. beräknad invalidpension eller förtidspension enligt lagen om förtidspension

Gällande lag

till den pensionsgrundande lönen även den lön, som han beräknat enligt 1 mom. skulle hava erhållit för den tid, under vilken han efter det han fyllt 23 år erhållit förstnämnda invalidpension. Förorsakas likväl den nya invaliditeten av samma sjukdom, lyte eller skada, på grund varav han tidigare erhöi invalidpension, erlätges invalidpensionen enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

Förslag

för frontmän (/), senare ånyo invalid- eller ålderspension, hänförs till den pensionsgrundande lönen även den lön, som han beräknat enligt 1 mom. skulle ha erhållit för den tid, under vilken han efter det han fyllt 23 år erhållit förstnämnda invalidpension eller förtidspension. Förorsakas likväl den nya invaliditeten av samma sjukdom, lyte eller skada, på grund varav han tidigare erhöi invalidpension, erlätges invalidpensionen enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

 Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

4.

Lag

angående ändring av 5 § lagen om statens pensioner

I enlighet med riksdagens beslut ändras 5 § 4 mom. lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner, sådant det lyder i lag av den 23 februari 1979 (215/79), som följer:

*Gällande lag**Förslag*

5 §

 Till pensionstiden räknas även den tid, under vilken förmånstagaren efter fyllda 23 år av statsmedel erhållit i enlighet med denna lag med tillämpning av 2 eller 3 mom. beviljad invalid- eller arbetslöshetspension i sådant fall, då honom senare på grund av ålderdom eller ny invaliditet eller arbetslöshet skall beviljas pension på grund av ovan i 2 mom. avsedd anställning.

 Till pensionstiden räknas även den tid, under vilken förmånstagaren efter fyllda 23 år av statsmedel erhållit i enlighet med denna lag med tillämpning av 2 eller 3 mom. beviljad invalid- eller arbetslöshetspension eller förtidspension i enlighet med lagen om förtidspension för frontmän (/) i sådant fall, då honom senare på grund av ålderdom eller ny invaliditet eller arbetslöshet skall beviljas pension på grund av ovan i 2 mom. avsedd anställning.

 Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

5.

Lag

angående ändring av 12 § lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut ändras 12 § 2 mom. lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner, sådant det lyder i lag av den 9 januari 1981 (1/81), som följer:

*Gällande lag**Förslag*

12 §

Skall till person, som erhållit i enlighet med 1 mom. fastställd invaliditetspension, senare betalas pension på grund av ålder eller ny invaliditet, räknas som premiemånader även den tid, under vilken han uppbar ovan avsedd invaliditetspension. Beviljas likväl ny invaliditetspension med anledning av samma sjukdom, lyte eller kroppsskada som den ovan nämnda tidigare invaliditetspensionen, fastställs den enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

Skall till person, som erhållit i enlighet med 1 mom. fastställd invaliditetspension *eller förtidspension i enlighet med lagen om förtidspension för frontmän (/)*, senare betalas pension på grund av ålder eller ny invaliditet, räknas som premiemånader även den tid, under vilken han uppbar ovan avsedd invaliditetspension *eller förtidspension*. Beviljas likväl ny invaliditetspension med anledning av samma sjukdom, lyte eller kroppsskada som den ovan nämnda tidigare invaliditetspensionen, fastställs den enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1982.

6.

Lag

om ändring av 30 § folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras 30 § 4 mom. 14 och 17 punkterna folkpensionslagen av den 8 juni 1956, sådana de lyder i lag av den 28 juli 1978 (588/78), som följer:

*Gällande lag**Förslag*

30 §

14) ålders- eller invalidpension, som grundar sig på ett efter den 30 juni 1975 inträffat pensionsfall och beviljats enligt lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente, som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, eller enligt lagen om sjömanspensioner, till den

14) ålders- eller invalidpension, som grundar sig på ett efter den 30 juni 1975 inträffat pensionsfall och beviljats enligt lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente, som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, eller enligt lagen om sjömanspensioner, *eller*

Gällande lag

del dessa pensioners sammanlagda belopp icke överstiger 4 530 mark, räknat för vardera maken särskilt för sig;

 17) barntillägg till pension enligt lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente, som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, samt barntillägg till pension enligt lagen om sjömanspensioner.

Förslag

förtidspension enligt lagen om förtidspension för frontmän (/), till den del dessa pensioners sammanlagda belopp inte överstiger 4 530 mark, räknat för vardera maken särskilt för sig;

 17) barntillägg till pension enligt lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente, som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, samt barntillägg till pension enligt lagen om sjömanspensioner *eller till förtidspension enligt lagen om förtidspension för frontmän.*

Denna lag träder i kraft den i oktober 1982.

7.

Lag**om ändring av 15 § sjukförsäkringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras 15 § 4 mom. sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963, sådant det lyder i lag av den 18 juni 1971 (505/71), som följer:

Gällande lag

 Dagenning erlägges högst till utgången av den kalendermånad, under vilken den försäkrade fyller 65 år eller vilken omedelbart efterföljes av sådan månad, från vars ingång den försäkrade börjar uppbära i folkpensionslagen avsedd arbetslöshetspension.

Förslag

15 §

 Dagenning erläggs högst till utgången av den kalendermånad, under vilken den försäkrade fyller 65 år eller vilken omedelbart efterföljs av sådan månad, från vars ingång den försäkrade börjar uppbära i folkpensionslagen avsedd arbetslöshetspension *eller förtidspension enligt lagen om förtidspension för frontmän (/).*

Denna lag träder i kraft den i oktober 1982.

1981 vp.

Lakialoite n:o 180

Ahde ym.: Ehdotus laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä

Eduskunnalle

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä (HE n:o 195/1981 vp.). Esityksessä ehdotetaan, että vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille rintamaveteraaneille annettaisiin mahdollisuus siirtyä varhaiseläkkeelle. Varhaiseläkeoikeus olisi vain niillä rintamaveteraaneilla, joiden menestymismahdollisuudet työelämässä eivät rintamalla saatujen rasitteiden seurauksena enää vastaa yleistä suoritustasoa. Rintamaolosuhteiden rasittavuuden pitäisi näkyä rintamaveteraanien nykyisessä terveydentilassa siten, että rintamalla vallinneiden erityisten olojen synnyttämän poikkeuksellisen alttiuden tai taipumuksen voidaan todeta johtaneen rintamaveteraanin ruumiillisen tai henkisen suorituskyvyn heikkenemiseen siten, että se estää tai olennaisesti haittaa hänen ansiotyötään. Näillä edellytyksillä eläkkeelle pääsisivät esityksen mukaan 60 vuotta täyttäneet rintamaveteraanit, jotka ovat olleet rintamalla vähintään kolme vuotta. Lisäedellytyksenä olisi, että rintamaveteraani on joko sotainvalidi, ollut sotavankina tai että hän välittömästi ennen varhaiseläkkeelle jäämistä on ollut rasittavassa työssä. Rintamapalvelusaikavaatimusta ei asetettaisi rintamaveteraanille, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia. Eläkkeelle pääsisivät myös ilman erityisiä edellytyksiä rintamaveteraanit, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 50 prosenttia, ja 58-vuotiaat rintamaveteraanit, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on 30 prosenttia.

Varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä olisi, että rintamaveteraani luopuu ansiotyöstä. Varhaiseläke olisi saman suuruinen kuin rintamaveteraanille myönnettävä täysi työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke. Varhaiseläkettä ei suoritettaisi, jos rintamaveteraani saa työ- tai virkasuhteeseen tai yrittäjätoimintaan perustuvaa muuta sosiaaliturvaetuutta tai

sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Varhaiseläke muuttuisi vanhuuseläkkeeksi rintamaveteraanin täyttäessä vanhuuseläkeiän. Varhaiseläkejärjestelmää hoitaisi tapaturmavirasto. Sen yhteydessä toimiva varhaiseläkelautakunta ratkaisisi, täyttääkö rintamaveteraani varhaiseläkkeen saamisen edellytykset. Muutokset tulisivat voimaan 1.10.1982 lukien asteittain siten, että järjestelmän alkuvuosina pääsisivät eläkkeelle vain kaikkein vaikeavammaisimmat veteraanit ja tämänkin jälkeen vain pitkään rintamalla olleet ikäluokat.

Vaikka hallituksen esitys antaakin rintamaveteraaneille mahdollisuuden siirtyä varhaiseläkkeelle, ei ehdotettua järjestelyä eläkkeelle pääsemiseksi voida pitää riittävänä. Rintamaveteraaniasiain neuvottelukunta on kartoittanut 3.7.1981 sosiaali- ja terveysministeriölle jättämässään aloitteessa tarpeet rintamaveteraanien varhaiseläkkeelle pääsemiseksi, jotka poikkeavat olennaisesti hallituksen esityksessä ehdotetuista eläkkeelle pääsyn edellytyksistä. Sen vuoksi ehdotamme, että rintamaveteraanien varhaiseläkkeelle pääseminen toteutetaan rintamaveteraaniasiain neuvottelukunnan aloitteen mukaisesti.

Varhaiseläkkeelle pääsyn edellytyksissä olisi mahdollisimman pitkälle pyrittävä soveltamaan helposti todettavissa olevia ja yksinkertaisia perusteita. Lähtökohtana tulisi kuitenkin olla sodassa saadut rasitteet ja vammat. Hallituksen esityksessä ehdotettu linja pyrkii tiukasti etsimään syyssuhdetta rintamaveteraanin nykyisen huonon kunnan ja hänen sota-aikaisen palveluksensa välillä saattaa kuitenkin useassa tapauksessa johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen. Varhaiseläkeoikeuden pitäisi olla määrättävissä melko yksinkertaisilla perusteilla niille rintamaveteraaneille, jotka kokevat vaikeuksia selviytyä työssään ja jotka sen lisäksi täyttävät tietyn sota-aikaista rintamapalvelusta koskevan vaatimuksen.

088101001S

Varhaiseläkkeen tarve on ilmeisintä vammaisilla sotainvalideilla. Sen vuoksi ehdotamme, että sotainvalidi, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 %, pääsisi varhaiseläkkeelle 1.7.1982 alkaen ilman mitään muita edellytyksiä. Muiden rintamaveteraanien kohdalla olisi selvitettävä heidän terveydentilansa ja sen vaikutus rintamaveteraanin mahdollisuuksiin hoitaa työtehtäviään. Koska vanhimmat ikäluokat ovat joutuneet olemaan rintamalla suhteellisesti kauemmin, pääperiaatteena tulisi olla, että varhaiseläkkeen saamisen alaikäraja olisi 58 vuotta.

Varhaiseläkkeen saaminen 58-vuotiaille olisi jaettavissa selvästi kahteen ryhmään. Niiden rintamaveteraanien, jotka ovat sotavammaisia ja jotka ovat olleet rintamalla vähintään kaksi vuotta, tulisi päästä eläkkeelle edellä mainituilla terveydellisillä edellytyksillä. Tähän ryhmään kuuluisivat myös sotavankina olleet. Koska tietyn asteinen sotavamma yleensä selvästi haittaa rintamaveteraanin työssäoloa ja osaltaan vaikuttaa vanhenemisalttiuteen, ehdotetaan, että ne sotavammaiset, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 20 %, pääsisivät eläkkeelle, vaikkei rintamapalvelusaikaa koskeva edellytys täytykään.

Edellä mainittuihin ryhmiin on myös työelämän vaikeuksia silmällä pitäen rinnastettava ne rintamaveteraanit, jotka ovat joutuneet ja edelleen joutuvat työskentelemään raskaissa ja kuluttavissa ammateissa. Heilläkin eläkkeelle pääsyn edellytyksenä olisi luonnollisesti 58 vuoden ikä, kahden vuoden rintamapalvelus ja terveydentilan heikkeneminen.

Ehdotus edellä mainitussa muodossa lähtee siitä, että eläkkeelle ensisijaisesti pääsisivät tässä vaiheessa ne veteraanit, joilla hallituksen esityksessä mainitun periaatteen mukaisesti

eläketurvan tarve on ilmeisin. Sen vuoksi edellytämme, että lain voimaantultua sen soveltamisesta saatavia kokemuksia seurataan ja tämän pohjalta asteittain lievennettäisiin sota-aikaista palvelusaikaa koskevaa vaatimusta samoin kuin sitä vaatimusta, että työn on oltava rasittavaa.

Rintamaveteraanien varhaiseläketurvan muodostuessa työeläkkeestä ja rintamasotilaseläkkeestä, varhaiseläkejärjestelmän toimeenpano olisi hoidettava yhteistoimin työeläkejärjestelmän ja kansaneläkejärjestelmän kanssa. Eläkettä koskevien hakemusten vastaanotto tapahtuisi työeläkejärjestelmän ja Kansaneläkelaitoksen toimipisteissä kuten nykyisinkin. Varhaiseläkkeen maksatus hoidettaisiin nykyisissä puitteissa eli työeläkejärjestelmä maksaisi varsinaisen varhaiseläkkeen ja Kansaneläkelaitos rintamasotilaseläkkeen. Varhaiseläkettä koskevat ratkaisut tehtäisiin sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivassa rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunnassa, joka kokoonpanoltaan olisi muutoin hallituksen esityksessä mainitun kaltainen, paitsi että jäsenistä neljä olisi määrättävä rintamaveteraanien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta ja muista jäsenistä viiden tulisi olla eläkevakuutustoimintaan perehtyneitä. Varhaiseläkelautakunnan päätöksestä haettaisiin muutosta vakuutusosoikeudelta, jonka päätös olisi lopullinen. Eläkkeen määrästä valitettaisiin siten kuin työeläkettä koskevista päätöksistä on erikseen säädetty haettavaksi muutosta.

Järjestelmästä aiheutuvat kustannukset, jotka olisivat vuonna 1982 arviolta 100 milj. mk, suoritettaisiin valtion varoista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

L a k i

rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

2 §

Oikeus varhaiseläkkeeseen on 58-vuotiaalla rintamaveteraanilla, jonka rintamapalvelusaika

sotatilän vallitessa on ollut vähintään kaksi vuotta ja jonka työkyky sairauden, vian tai vammaisuuden vuoksi on siinä määrin alentunut, että se olennaisesti haittaa hänen ansiotyötään, edellyttäen, että rintamaveteraani on sotainvalidi,

tai että hän on ollut sotavankina, taikka että hän välittömästi ennen varhaiseläkkeen alkamista on ollut rasittavassa työssä.

Mitä tässä pykälässä on säädetty rintamapalvelusajasta, ei kuitenkaan koske sellaista rintamaveteraania, jonka sotilasvammalain (404/48) mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia.

Asetuksella säädetään, mitä tässä pykälässä tarkoitetaan rintamapalvelusajalla, sotainvalidilla ja sotavangilla.

3 §

Sen estämättä, mitä 2:ssä on säädetty, oikeus varhaiseläkkeeseen on rintamaveteraanilla, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 prosenttia.

4—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

11 §

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivassa rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunnassa ratkaistaan, täyttääkö rintamaveteraani eläkkeen saamisen edellytykset.

Lautakunnassa on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä kaksitoista jäsentä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kullekin jäsenelle on määrättävä henkilökohtainen varamies. Jäsenistä on neljä määrättävä rintamaveteraanien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta. Muista jäsenistä kolmen tulee olla vakuutuslääkäreitä ja viiden eläkevakuutus toimintaan perehtyneitä. Lautakunta voi toimia jaostoihin ja kaantuneena. Tarkemmat määräykset lautakunnasta annetaan asetuksella.

Tämän lain mukaisen eläkkeen maksaa se

työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, säännöksissä tai määräyksissä tai merimieseläkelaiissa tarkoitettua toimintaa harjoittava eläkelaitos, joka olisi myöntänyt rintamaveteraanille työkyvyttömyyseläkkeen, jos hän olisi tullut tämän lain mukaisen varhaiseläkkeen 6 §:ssä tarkoitettuna alkamisajan kohtana työkyvyttömäksi.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun eläkelaitoksen on asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla maksutta eläketurvakeskuksen välityksellä ilmoitettava varhaiseläkelautakunnalle varhaiseläkkeen määrä ja eläkkeen määrää laskiessaan tarkistettava, että rintamaveteraani täyttää 4 §:ssä mainitut edellytykset. Varhaiseläkelautakunnalla ei ole oikeutta poiketa ratkaisussaan eläkelaitoksen ilmoituksesta. Jos eläkelaitoksen myöhemmästä ilmoituksesta käy selville, että aikaisempi ilmoitus on ollut virheellinen, varhaiseläkelautakunnalla on oikeus oikaista varhaiseläkettä koskeva päätös, mikäli eläkkeen määrä tämän johdosta suurenee.

12 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

13 §

Varhaiseläkelautakunnan tämän lain mukaisessa asiassa antamaan päätökseen, joka koskee oikeutta eläkkeeseen, haetaan muutosta vakuutus oikeudelta, jonka päätös on lopullinen. Muutoksen hakemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 21 §:n 1—5 momentissa on säädetty.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

14 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982.

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 1981

Matti Ahde
Pentti Sillantaus
Matti Ruokola

Helvi Niskanen
Henrik Westerlund

Sauli Hautala
J. Juhani Korttesalmi
Anneli Kivitiie

1981 vp.

Lakialoite n:o 181

Ahde ym.: Ehdotus laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnalle

Koska vuonna 1982 on tarkoitus tulla voimaan rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmä, joka koskee sotainvalideja ja rintamasotilastunnuksen saaneita veteraaneja (HE n:o 195/1981 vp.), olisi perusteltua antaa rintamapalvelustunnuksen saaneille naisille oikeus 1. 9. 1982 alkaen rintamasotilaseläkkeeseen. Uudistus parantaisi nimenomaan heikossa taloudellisessa asemassa olevien naisten mahdollisuuksia siirtyä eläkkeelle ennen 65 ikävuottaan.

Rintamapalvelustunnuksesta annetun asetuksen (554/78) 1 §:n mukaan tunnuksen saamisen edellytyksenä on, että nainen on vuosien 1939—1945 sotien aikana Suomen kansalaisena palvellut rintamapalvelukseen rinnastettavissa tehtävissä rintamavastuussa olleen sotatoimiyhtymän joukoissa, taikka ilmatorjunta- tai rannikkojoukoissa, merivoimien alusyksiköissä tai ilmavoimien lentoyksiköissä tai muutoin roiminut rintamapalvelukseen rinnastettavissa tehtävissä rintamavastuussa olleen sotatoimiyhtymän alueella. Heinäkuun alusta voimaan tulleen rintamasotilaseläkelain (1085/80) muutoksen johdosta rintamapalvelustunnuksen omaaville, kansaneläkettä saaville naisille voidaan maksaa rintamalisää.

Rintamasotilaseläkelain (119/77) 1 §:n mukaan rintamasotilaalla on oikeus rintamasotilaseläkkeeseen. Eläkettä maksetaan 55—64-vuotiaalle Suomen kansalaiselle, jolle on myönnetty rintamasotilastunnus ja joka ei saa kansaneläkelain (347/56) mukaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä eikä invalidirahaa. Lisäksi alle 60-vuotiaalle eläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, että hänen työkykynsä on alentunut ja että hän ei tämän vuoksi pysty tekemään tai saamaan hänelle sopivaa toimeentulon turvaavaa työtä. Eläkkeen määrään vaikuttavat tulojen ohella omaisuus, asuinkunta, perhesuhteet ja alle 16-vuotiaiden lasten luku-

määrä. Täysimääräinen rintamasotilaseläke on asuinkunnasta riippuen 688—913 markkaa kuukaudessa. Rintamasotilaseläkkeeseen voidaan lisäksi suorittaa eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) mukaista asumistukea.

Naisten rintamapalvelukseen osallistumisen merkitys huomioon ottaen olisi perusteltua, että naisille alettaisiin maksaa myös rintamasotilaseläkettä samoin edellytyksin kuin miehille, jollei heille jo makseta kansaneläkettä, perhe-eläkettä tai invalidirahaa.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme muutettavaksi rintamasotilaseläkelakia siten, että rintamapalvelustunnuksen saaneille naisille voitaisiin myöntää rintamasotilaseläkettä.

Naisten rintamasotilaseläkemuutos on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä syyskuuta 1982. Rintamasotilaseläkkeeseen oikeutettuja naisia arvioidaan olevan 6 000. Uudistuksen aiheuttamat vuotuiset lisäkustannukset, jotka tulisivat kokonaan valtion kustannettaviksi, olisivat noin 45 miljoonaa markkaa. Vuonna 1982 lisäkustannukset olisivat arviolta 15 miljoonaa markkaa.

Arvio naisten rintamasotilaseläkejärjestelmäästä kustannuksineen:

Vuosi	eläkkeiden lukumäärä	kustannukset mmk
	31.12.	
1982	6 000	15
1983	5 200	42
1984	4 500	36
1985	3 800	31
1986	3 000	24

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavat lakiehdotukset:

088101002T

Laki rintamasotilaseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 1 §:n 1 ja 4 momentti, 2 §, 3 §:n 1 momentti, 4 §, 6 §, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 10 ja 11 §, sellaisina kuin niistä 1 §:n 1 momentti on 30 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (1085/80), 2 ja 6 § 28 päivänä maaliskuuta 1980 annetussa laissa (231/80), 8 §:n 2 momentti 21 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (1011/79) ja 8 §:n 4 momentti mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (1085/80), seuraavasti:

1 §

Rintamasotilaalla ja rintamapalvelukseen osallistuneella naisella on oikeus rintamasotilaseläkkeeseen ja rintamalisään sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Rintamasotilaseläkettä ei makseta rintamasotilaalle eikä rintamapalvelukseen osallistuneelle naiselle, joka saa kansaneläkettä, perhe-eläkelain (38/69) mukaista leskeneläkkeen jatkoeläkettä tai invaliidirahain (374/51) mukaista invaliidirahaa. Jos rintamasotilaseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu kansaneläkettä tai leskeneläkkeen jatkoeläkettä, pidetään viimeksi mainittuja rintamasotilaseläkkeen ennakkosuorituksena.

2 §

Rintamasotilaalle ja rintamapalvelukseen osallistuneelle naiselle, joka on täyttänyt 55 mutta ei 60 vuotta ja joka ei alentuneen työkykynsä vuoksi pysty tekemään tai saamaan hänelle sopivaa toimentuloaan turvaavaa työtä, samoin kuin rintamasotilaalle ja rintamapalvelukseen osallistuneelle naiselle, joka on täyttänyt 60 mutta ei 65 vuotta, maksetaan rintamasotilaseläkettä, jonka täysi määrä vuodessa on ensimmäisessä kuntaryhmässä 7 464 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 7 032 markkaa.

3 §

Rintamasotilaseläke myönnetään sen kuntaryhmän mukaisena, johon se kunta kuuluu, jossa eläkkeenhakija asuu eläkkeen alkamisajan kohtana.

4 §

Rintamasotilaseläke maksetaan täysimääräisenä sellaiselle henkilölle, jonka vuositulo ei ylitä 3 700 markkaa.

Naimisissa olevalle maksetaan rintamasotilaseläke täysimääräisenä, jollei puolisoiden vuositulo ylitä rajatuloa, joka on 60 prosenttia suurempi kuin 1 momentissa tarkoitettu rajatulo.

Rintamasotilaalle tai rintamapalvelukseen osallistuneelle naiselle, jonka puoliso saa kansaneläkettä, maksetaan rintamasotilaseläkettä, joka täysimääräisenä on 80 prosenttia eläkkeen täydestä määrästä.

Jos molemmat puoliset saavat rintamasotilaseläkettä, heille määrätään yhteinen rintamasotilaseläke, joka on täysimääräisenä 60 prosenttia edellä mainittuja markkamääriä suurempi. Yhteinen rintamasotilaseläke maksetaan puoliksi kummallekin puolisoista. Rintamasotilaseläkkeen puolikkaasta on silloin voimassa, mitä rintamasotilaseläkkeestä on säädetty.

6 §

Jos rintamasotilaan tai rintamapalvelukseen osallistuneen naisen tai hänen puolisonsa 16 vuotta nuorempi lapsi elää samassa taloudessa hänen kanssaan tai jos rintamasotilas tai rintamapalvelukseen osallistunut nainen tai hänen samassa taloudessa asuva puolisonsa muulla tavoin huolehtii lapsen toimeentulosta, lasketaan rintamasotilaseläke siten, että 2 §:n ja 4 §:n 3 momentin mukaisia täysimääräisen rintamasotilaseläkkeen määriä korotetaan 636 markalla kutakin tässä pykälässä tarkoitettua lasta kohden. Yhteistä rintamasotilaseläkettä määrättäessä korotetaan 4 §:n 4 momentin mukaista rintamasotilaseläkettä 1 272 markalla kutakin tässä pykälässä tarkoitettua lasta kohti.

7 §

Jollei naimisissa olevalla rintamasotilaalla tai rintamapalvelukseen osallistuneella naisella ole yhteistä taloutta puolisonsa kanssa, hänen rin-

tamasotilaseläkettään määrättäessä sovelletaan, mitä tässä laissa on säädetty sellaisen henkilön eläkkeestä, joka ei ole naimisissa.

8 §

Vuositulolla, jonka perusteella oikeus rintamasotilaseläkkeeseen vahvistetaan, tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota rintamasotilaan tai rintamapalvelukseen osallistuneen naisen taikka, jos hän on naimisissa, puolisoitten voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan lisättynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla hänen omaisuutensa arvo ylittää 98 250 markkaa tai jos hän on naimisissa, jolla puolisoitten omaisuuden arvo ylittää 145 410 markkaa.

Jos eläkkeenhakija on välittömästi ennen rintamasotilaseläkkeen myöntämistä saanut tai jos hänen puolisonsa saa rintamasotilaseläkettä tai kansaneläkettä, johon kuuluu tukiosa tai tukilisä ja jonka suuruutta määrättäessä on vuositulona joko kokonaan tai osittain otettu huomioon muun lain tai asetuksen tai julkisen eläkesäännön mukainen eläke taikka sitä vastaava jatkuva suoritus tai korvaus, tämä luetaan tuloksi entisen määräisenä, kuitenkin ottaen huomioon, mitä johtuu kansaneläkkeiden ja rintamasotilaseläkkeiden indeksidonnaisuudesta. Näin menetellään, jos etuuden määräytymisperusteissa ei ole tapahtunut muutosta. Samoin menetellään, kun rintamapalvelukseen osallistunut nainen on välittömästi ennen rintamasotilaseläkkeen alkamista saanut perhe-eläkettä, johon kuuluu tukiosa tai tukilisä. Etuuden määräytymisperusteen ei katsota muuttuneen sen

vuoksi, että työttömyyseläke on muuttunut työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi näistä eläkkeistä vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet tämän johdosta ole muuttuneet.

Jos rintamasotilaseläkkeensaajan puoliso ei saa kansaneläkettä eikä rintamasotilaseläkettä, luetaan puolison työtulosta vuosituloksi vain se osa, joka ylittää 12 040 markkaa. Mitä työtulolla tarkoitetaan, säädetään asetuksella.

10 §

Jos samalta ajalta, jolta rintamasotilaille tai rintamapalvelukseen osallistuneelle naiselle myöhemmin myönnetään rintamasotilaseläke, on maksettu ylimääräistä sotaeläkettä, vähennetään rintamasotilaseläkkeestä vastaava ylimääräinen sotaeläke.

11 §

Jos rintamasotilaseläkkeensaajalle myönnetään kansaneläke tai leskeneläkkeen jatkoeläke, lakkaa hänen oikeutensa rintamasotilaseläkkeeseen. Jos kansaneläke tai leskeneläkkeen jatkoeläke on myönnetty samalta ajalta, jolta on maksettu rintamasotilaseläkettä, pidetään viimeksi mainittua kansaneläkkeen tai leskeneläkkeen jatkoeläkkeen ennakkosuorituksena.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1982.

Tässä laissa säädetty markkamäärät vastaavat virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1976 lokakuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

2.

Laki

kansaneläkelain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 28 §, sellaisena kuin se on 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (588/78) seuraavasti:

28 §

Jos kansaneläkkeensaajan vaimo ei saa kansaneläkettä eikä rintamasotilaseläkettä, ja vai-

molla perheen pienten lasten vaatiman hoidon takia tai vaimon terveydentilasta riippumattoman muun erittäin pakottavan jatkuvan syyn

vuoksi ei voida katsoa olevan mahdollisuutta hankkia tuloa tekemällä työtä omaan tai toisen lukuun, maksetaan eläkkeeseen vaimolisä, joka on 1 848 markkaa vuodessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1982.

3.

Laki

eläkkeensaajien asumistukilain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 5 § seuraavasti:

5 §

Jos puolisoista toiselle on myönnetty kansaneläke ja toiselle rintamasotilaseläke tai jos molemmille puolisoille on myönnetty rintamasotilaseläke, on asumistuesta soveltuvin osin voi-

massa, mitä tämän lain 3 §:n 4 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1982.

4.

Laki

perhe-eläkelain 9 a ja 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (69/38) 9 a §:n 2 momentti ja 18 §, sellaisena kuin niistä on 9 a §:n 2 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (589/78) ja 18 § 21 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (1010/79), seuraavasti:

9 a §

Kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka rintamasotilaseläkelain mukaista rintamasotilaseläkettä saavalle leskelle maksetaan kuitenkin alkueläkettä ainoastaan se määrä, jolla alkueläke olisi suurempi kuin työkyvyttömyys-, työttömyys- tai rintamasotilaseläke.

18 §

Jollei tästä laista muuta seuraa on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä kansaneläkelain 25, 27, 32, 32 a, 35, 37—46, 67, 69, 71—75 ja 79—88 a §:ssä sekä tukilaislaissa ja eläkkeensaajien asumistukilaissa on säädetty. Jos leski on välittömästi ennen leskeneläkkeen

myöntämistä saanut rintamasotilaseläkettä tai sellaista kansaneläkettä, johon kuuluu tukiosa tai jonka lisänä maksetaan tukilisää ja jonka suuruutta määrättäessä on vuositulona joko kokonaan tai osittain otettu huomioon muun lain tai asetuksen tai julkisen eläkesäännön mukainen eläke taikka sitä vastaava jatkuva suoritus tai korvaus, tämä luetaan tuloksi entisen määrällisenä, kuitenkin ottaen huomioon, mitä johdetaan kansaneläkkeiden ja perhe-eläkkeiden indeksisidonnaisuudesta. Näin menetellään, jos etuuden määräytymisperusteissa ei ole tapahtunut muutosta. Etuuden määräytymisperusteen ei katsota muuttuneen sen vuoksi, että työttömyyseläke on muuttunut työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi näistä eläkkeistä on

muuttunut vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet tämän vuoksi ole muuttuneet. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1982.

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 1981

Matti Ahde
Pentti Sillantaus

J. Juhani Kortesalmi

Matti Ruokola
Helvi Niskanen

Henrik Westerlund
Sauli Hautala
Anneli Kivitiie